

Анжеліка Соломаха

ORCID iD 0000-0002-3561-8244

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов і методик їх навчання,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2,
04053, м. Київ, Україна
a.solomakha@kubg.edu.ua

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНЦІЯ ПЕДАГОГА НОВОЇ ШКОЛИ АВСТРІЇ

В статті досліджено досвід реформування освіти Австрією та створення нової цифрової школи «Schule 4.0. – jetzt wird's digital». У результаті дослідження встановлено, що обов'язковим компонентом професійної компетентності сучасного педагога Австрії, у тому числі вчителя іноземних мов, є цифрова компетенція. Проаналізовано стратегічні документи педагогічної підготовки в частині розвитку цифрової компетенції та встановлено, що майбутні педагог сучасної австрійської школи повинен розвивати свої цифрові навички від початку навчання у педагогічному ВНЗ та досягти рівня «Експерт» відповідно до Рамки цифрової компетентності (2016 та 2017 р.р.), в період отримання магістерського ступеню.

Ключові слова: педагог; педагогічна освіта; професійна компетентність педагога; цифрова компетенція.

© Соломаха Анжеліка, 2018.

Вступ. Світ, в якому живе сучасна людина, – цифровий, тому світове співтовариство, уряди усі країн розробляють нові стратегії освітнього процесу, метою яких є підготовка особистості до життя в цифровому майбутньому. "Суспільство XXI століття потребує поінформованого громадянина, який бажає навчатися протягом усього життя та приймати відповідальні рішення з його пізнанням. Освіта повинна створити умови для цього. Основні вимоги до педагогів також змінилися, та вимагають їхнього постійного подальшого розвитку. Потрібно реагувати та адаптувати навчання до існуючих викликів, застосовуючи сучасні форм

навчання» (E-Learning-Strategiegruppe der Pädagogischen Hochschulen Österreichs: Weißbuch zum Kompetenzaufbau von Pädagoginnen und Pädagogen für den Umgang mit digitalen Medien und Technologien. Pörtschach, 2013).

17 січня 2018 р. Європейським парламентом та Радою Європейського Союзу було схвалено Рамкову програму оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя (ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning, 2018). Єдиною компетентністю, назва якої не змінилася у порівнянні з попередньою редакцією 2006, є цифрова компетентність – Digital competence. Проте її зміст суттєво оновлено, відповідно до вимог та тенденцій розвитку сучасного суспільства. У додатку до Рекомендацій наведено визначення та загальний опис усіх компетентностей, зокрема цифрової (ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning, 2018). Розуміння цифрової компетентності зазнало суттєвого розширення у порівнянні з 2006 року, адже за ці 12 років відбувся значний стрибок у розвитку цифрових технологій: зросли не тільки можливості людини розвиватися та отримувати освіту завдяки новим технологіям, а й загрози із застосування цифрових технологій. Тому Рекомендаційна Рамка 2018 року відобразили ці зміни, що призвело не лише до уточнення змісту Digital competence, але і до узгодження з Рамкою цифрової компетентності, прийнятою у 2016 та 2017 роках (V. Punie, C. Gomez, Van den Brande, 2016).

Розуміючи важливість розвитку цифрової компетентності у вчителів з усіх навчальних дисциплін, які працюватимуть з дітей XXI століття, Міністерства освіти та науки країн Євросоюзу розробили та впроваджують стратегії розвитку цієї компетентності. Зокрема, Міністерство освіти, науки та досліджень Австрії розробило та прийняло концептуальну програму «Schule 4.0. – jetzt wird's digital» - «Школа 4.0. – зараз стає цифровою», в якій констатується, що використання цифрових засобів масової інформації є "неодмінною умовою сучасного навчання" («Schule 4.0. – jetzt wird's digital», 2018) та яка дає відповіді на такі запитання як: Що це означає для школи та вчителів? Який вплив має цифровий аспект на освіту,

перепідготовку та подальшу освіту педагогів? Як педагоги оцінюють свої цифрові навички?

Сьогодні сучасна система освіти України від початкової до вищої школи перебуває у стані реформування та синхронізації з освітніми процесами, що відбуваються в країнах Євросоюзу, тому важливим є аналіз освітнього досвіду та стратегій професійної підготовки та перепідготовки педагогів у напрямку розвитку їхньої цифрової компетенції, зокрема в такій високорозвиненій країні як Австрія, зокрема.

Мета статті – проаналізувати стратегію розвитку цифрової компетентності педагогів Австрії; окреслити напрямки розвитку цієї компетентності у майбутніх вчителів іноземної мови у початковій школі в Україні.

Цифрому суспільству – цифрова школа. Розуміючи вимоги громадян Австрії щодо осучаснення форм і методів навчання дітей у школі взагалі, а іноземним мовам зокрема, у 2013 році році *das Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft, Forschung Österreichs (BMBWF)* – Федеральне містерство освіти, науки та досліджень Австрії – запроваджує програму «Schule 4.0. – jetzt wird's digital» («Школа 4.0 – зараз стає цифровою») – це стратегія оцифрування навчального процесу, яка охоплює всю ланку шкільної та подальшої освіти, передбачає не тільки те, що усі учні Австрії набувають цифрових навичок та навчаються критично працювати з цифровим контентом, а й широкий спектр розвитку усіх складових цифрової компетентності як учнів, так і вчителів: від медіаграмотності до критичної обробки інформації та даних, безпеки в мережі до знань про технології, кодування та вирішення проблем («Schule 4.0. – jetzt wird's digital», 2018).

Для того, щоб жодна дитина не залишала школу без цифрових навичок, постає потреба в достатній кількості належним чином навчених вчителів, при цьому йдеться не про вчителів з математики чи інформатики, а про тотальну цифрову компетентність вчителів з усіх дисциплін, у тому числі і вчителів іноземних мов, адже доведено що використання цифрових технологій та мультимедіа на уроці підвищують мотивацію учнів до вивчення іноземних мов. При цьому слід зазначити, що відповідно до Рамки цифрової компетентності (2016 та 2017 р.р.) (Vuorikari, et

al., 2016), є недостатнім володіння вчителем лише базовими технічними навичками у сфері інформаційно-комунікаційних технологій: сучасний вчитель іноземних мов повинен досягти вищого, а в ідеалі – експертного рівня цифрової компетентності, що передбачає:

- вирішення у навчальному цифровому середовищі складних методичних задач з багатьма взаємодіючими факторами;
- застосування, оцінювання та творчість у глобальному цифровому просторі з начальною метою;
- інтеграція з колегами для внеску нового в їхню професійну практику та допомога колегам-вчителям у вивищенню своєї професійності;
- пропонування нових ідей застосування цифрових технологій у процес навчання, що сприятиме всебічному розвитку учнів та покращить процес навчання за допомогою нових технологій (Vuorikari et al., 2016).

Розвиток цифрової компетентності вчителів Австрії. В Австрії всі педагогам, у тому числі вчителям іноземних мов, надаються широкі можливості для систематичного професійного розвитку, зокрема і розвитку цифрової компетентності.

У період розробки стратегії Нової цифрової школи Австрії – «Schule 4.0. – jetzt wird's digital» – було проведено численні дослідження з метою визначення технічного стану навчальних закладів та їхньої готовності до цифрової революції в навчанні; досліджено фактичний ступень інтеграції цифрових технологій в навчальний процес; здійснено оцінку цифрової компетентності вчителів з усіх дисциплін, і з іноземної мови зокрема. Глобальною метою цього ґрунтовного дослідження була розробка дорожньої карти розвитку школи Австрії на подальші десятиліття, визначення шляхів ефективного використання цифрових технологій у школі; підготовка вчителів нової цифрової школи («Schule 4.0. – jetzt wird's digital», 2018).

Отже, у 2012/13 навчальному році, 3 741 вчителів австрійських шкіл оцінили свої власні цифрові навички. Результати показали відносно високу компетентність у цифровому застосуванні та нижчі значення в області розробки та розміщення

власного контенту, безпечної роботи в мережі. Результати цього дослідження, стали основою також для розробки нових навчальних програм для підготовки вчителів, у тому числі з іноземних мов, на бакалаврському та магістерському рівні в педагогічних коледжах та університетах Австрії. Також спільнота педагогічних вищих навчальних закладів розробили стратегію підготовки майбутніх вчителів до E-Learning та застосування цифрових технологій, так звану «Білу книгу розвитку потенціалу педагогів для переходу до використання цифрових медіа та технологій» - Weißbuch zum Kompetenzaufbau von Pädagoginnen und Pädagogen für den Umgang mit digitalen Medien und Technologien (E-Learning-Strategiegruppe der Pädagogischen Hochschulen Österreichs: Weißbuch zum Kompetenzaufbau von Pädagoginnen und Pädagogen für den Umgang mit digitalen Medien und Technologien. Pörtschach, 2013), що є дорожньою картою підготовки вчителів Нової австрійської школи та передбачає, що у програмах підготовки на бакалаврському та магістерському рівні необхідно передбачити методичну підготовку майбутніх вчителів усіх дисциплін, і іноземної мови зокрема, щодо використання цифрових технологій у процесі навчання школярів.

7 травня 2014 р. у Відні було проведено масштабну конференцію Австрійського комп'ютерного товариства, однією з тем якої стала «Цифрова компетенція в педагогіці» та було презентовано існуючі програми розвитку цифрових навичок вчителів усіх дисциплін, у тому числі іноземної мови, та майбутні плани (Wie kann Medienkompetenz die Demokratie stärken?, 2014). Експерти показали, наскільки необхідно міждисциплінарне використання цифрових технологій у класі. Конкретні приклади продемонстрували, як впровадження цифрових навчальних матеріалів на практиці може успішно працювати.

Навчальний план для підготовки майбутніх педагогів Австрії. У вище згаданій «Білій книзі розвитку потенціалу педагогів для переходу до використання цифрових медіа та технологій» - Weißbuch zum Kompetenzaufbau von Pädagoginnen und Pädagogen für den Umgang mit digitalen Medien und Technologien (E-Learning-Strategiegruppe der Pädagogischen Hochschulen Österreichs: Weißbuch zum Kompetenzaufbau von Pädagoginnen und Pädagogen für den Umgang mit digitalen

Medien und Technologien. Pörtschach, 2013) чітко окреслено напрямки, за якими педагогічні ВНЗ та коледжі повинні розробити власні освітні програми підготовки майбутніх вчителів у тому числі з іноземної мови щодо набуття ними цифрових навичок, необхідних «Schule 4.0. – jetzt wird's digital» - «Школа 4.0 – зараз стає цифровою» («Schule 4.0. – jetzt wird's digital», 2018).

На початку навчання майбутніх вчителів в педагогічних ВНЗ та коледжах обов'язково проводиться тестування щодо сформованості базових цифрових навичок, рівень яких визначається відповідно до визначення Австрійської інформаційної рамки для інформатичної базової освіти, а саме до програми «Цифрові компетенції для учнів). Студенти, які не мають базових цифрових навичок, повинні набувати їх на початку навчання в базовому курсі (E-Learning-Strategiegruppe der Pädagogischen Hochschulen Österreichs: Weißbuch zum Kompetenzaufbau von Pädagoginnen und Pädagogen für den Umgang mit digitalen Medien und Technologien. Pörtschach, 2013).

Медіа-освіта та розвиток цифрових навичок студентів, що навчаються на педагогічних спеціальностях, необхідні поряд і з іншими компетенціями, що є складовими професійної компетентності вчителя «Schule 4.0. – jetzt wird's digital» та описані в новому законі про «Педагогічну освіту» (Bundesrahmengesetz zur Einführung einer neuen Ausbildung für Pädagoginnen und Pädagogen, 2017).

У процесі навчання в педагогічних ВНЗ майбутні вчителі з усіх дисциплін, у тому числі і вчителі іноземних мов, проводять наукову роботу з цифровими носіями, а саме всі студенти можуть:

- цілеспрямовано досліджувати, вибирати та оцінювати інформацію;
- писати наукові статті з використанням цифрових засобів масової інформації (макети / текстові системи);
- використовуйте інструменти для кількісного та якісного аналізу даних та текстів у наукових цілях, коли це необхідно (E-Learning-Strategiegruppe der Pädagogischen Hochschulen Österreichs: Weißbuch zum Kompetenzaufbau von Pädagoginnen und Pädagogen für den Umgang mit digitalen Medien und Technologien. Pörtschach, 2013).

У процесі навчання у педагогічному ВНЗ майбутні вчителі пройдуть курс «Цифрові навчальні та адміністративні середовища», по завершенні якого зможуть:

- керувати та використовувати цифрові системи управління навчанням для власного навчання та організації навчальних процесів учнів;
- вибирати колабораційні системи для професійного спілкування, співпраці та реалізації навчальних проектів та їхнього використання в орієнтованих на результат методах;
- використовувати E-Portfolios und E-Assessments для оцінки результатів навчання;
- Використовуйте цифрові системи для підтримки організаційних процесів в школах або для власної педагогічної діяльності.

Висновки. У процесі створення Нової цифрової школи Австрії – «Schule 4.0. – jetzt wird's digital» («Schule 4.0. – jetzt wird's digital», 2018), Федеральне міністерство освіти, науки та досліджень Австрії, разом передовими дослідниками у галузі сучасної педагогічної освіти, викладачами педагогічних ВНЗ визначили, що цифрова компетенція та медіаосвіта майбутніх педагогів, у тому числі вчителів іноземної мови, є обов'язковою складовою їхньої професійної компетентності. Тому протягом 2013-2017 років було проведено не тільки дослідження серед працюючих вчителів шкільних дисциплін, у тому числі і серед учителів іноземної мови, та визначено рівень сформованості їхніх цифрових навичок, а й вироблялися стратегії підготовки та перепідготовки педагогів до праці у Новій цифровій школі Австрії - «Schule 4.0. – jetzt wird's digital». Створено окремий освітній портал «Was ist Schule 4.0?», на якому чітко даються відповіді на питання: що таке «Школа 4.0»? Як проект буде реалізований? Що вже зроблено у по проекту «Школа 4.0»? («Schule 4.0. – jetzt wird's digital», 2018)

Аналізуючи досвід реформування освіти Австрією, зазначимо, що в Україні тривають реформаційні процеси в галузі освіти. Проте, на відміну від України, треба зазначити комплексність підходу, адже чиновники від освіти чітко розуміють, що школу робить вчитель, тому значні ресурси направлені не тільки на технічні засоби

необхідні для цього процесу, а й на підготовку, перепідготовку та професійний розвиток педагогів.

Література

- ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning URL: <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/swd-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf> (дата звернення: 05.05.2018).
- Bundesrahmengesetz zur Einführung einer neuen Ausbildung für Pädagoginnen und Pädagogen. URL: https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXIV/I/I_02348/. (дата звернення: 05.05.2018). 3. E-Learning-Strategiegruppe der Pädagogischen Hochschulen Österreichs: Weißbuch zum Kompetenzaufbau von Pädagoginnen und Pädagogen für den Umgang mit digitalen Medien und Technologien. Pörtlach, Mai 2013. URL: <http://docplayer.org/14571581-Weissbuch-zum-kompetenzaufbau-von-paedagoginnen-und-paedagogen-fuer-den-umgang-mit-digitalen-medien-und-technologien.html> (дата звернення: 04.05.2018).
- «Schule 4.0. – jetzt wird's digital». URL: <https://www.schule40.at/> (дата звернення: 05.05.2018).
- Wie kann Medienkompetenz die Demokratie stärken? URL: https://bildung.bmbwf.gv.at/schulen/termine/veranstaltungen/medien_demokratie.html (дата звернення: 04.05.2018).
- Vuorikari, R., Punie, Y., Carretero Gomez S., Van den Brande, G. (2016). DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model. Luxembourg Publication Office of the European Union. EUR 27948 EN. doi:10.2791/115174 URL: [http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106281/web-digcomp2.1pdf_\(online\).pdf](http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106281/web-digcomp2.1pdf_(online).pdf) (дата звернення: 05.05.2018).

ЦИФРОВАЯ КОМПЕТЕНЦИЯ ПЕДАГОГА НОВОЙ ШКОЛЫ АВСТРИИ

Соломаха Анжелика, кандидат филологических наук, доцент,
доцент кафедры иностранных языков, Киевский университет имени Бориса Гринченка,
ул. Бульварно-Кудрявская, 18/2, 04053, г. Киев, Украина,
a.solomakha@kubg.edu.ua.

В статье исследован опыт реформирования образования Австрией, и создание новой цифровой школы «Schule 4.0. - jetzt wird's digital». В результате исследования установлено, что обязательным компонентом профессиональной компетентности современного педагога Австрии, в том числе учителя иностранных языков, является цифровая компетенция. Проанализированы стратегические документы педагогической подготовки в части развития цифровой компетенции и установлено, что будущий педагог современной австрийской школы должен развивать свои цифровые навыки с самого начала обучения в педагогическом вузе и

достичь уровня «Эксперт» в соответствии с Рамкой цифровой компетенции (2016 и 2017 г. г.), в период получения магистерской степени.

Ключевые слова: педагог; педагогическое образование; профессиональная компетентность педагога; цифровая компетенция.

DIGITAL COMPETENCE OF THE TEACHER OF THE NEW SCHOOL OF AUSTRIA

Solomakha Angelika, Ph.D., Associate Professor, Associate Professor,
Foreign Languages and Methodologies Department,
Kiev Boris Grinchenko University, ul. Boulevard-Kudriawskaya, 18/2, 04053, Kyiv, Ukraine,
a.solomakha@kubg.edu.ua.

Paying attention to the global changes that have taken place in the world in recent decades with rapid digitalization of all spheres of human life in general, and education of all levels, in particular, the international community and governments of all countries are developing new strategies for the educational process aimed at preparing people for life in the digital future. Therefore, the article examines the experience of reforming the education of the European Union countries, and explores the experience of reforming Austrian secondary and vocational education and the concept of the new digital school Schule 4.0. - jetzt wird's digital ».

The study shows that the compulsory component of the professional competence of modern Austrian teachers, including foreign language teachers, is digital competence. Austria's Federal Ministry of Education, Science and Research (das Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft, Forschung Österreichs) in cooperation with leading Austrian universities has developed a series of documents detailing the steps to implement Schule 4.0. - jetzt wird's digital ». The article analyzes the strategic documents of pedagogical training at Austrian universities about the development of digital competence and found that a future teacher of a modern Austrian school, including a foreign language teacher, should develop the digital skills from the beginning of training at a pedagogical university and reach the level of "expert" in accordance with the Digital Competence Framework (2016 and 2017) while getting a master's degree.

Keywords: digital competence; professional competence of the teacher; teacher; teacher education.

References

- ANNEX to the Proposal for a Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. Retrieved from: <https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/swd-recommendation-key-competences-lifelong-learning.pdf> (deu).
- Bundesrahmengesetz zur Einführung einer neuen Ausbildung für Pädagoginnen und Pädagogen. Retrieved from: https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXIV/I/I_02348/ (deu).

E-Learning-Strategiegruppe der Pädagogischen Hochschulen Österreichs: Weißbuch zum Kompetenzaufbau von Pädagoginnen und Pädagogen für den Umgang mit digitalen Medien und Technologien. Pörschach, Mai 2013. Retrieved from: <http://docplayer.org/14571581-Weissbuch-zum-kompetenzaufbau-von-paedagoginnen-und-paedagogen-fuer-den-umgang-mit-digitalen-medien-und-technologien.html> (deu).

«Schule 4.0. – jetzt wird's digital». Retrieved from: <https://www.schule40.at/> (deu).

Wie kann Medienkompetenz die Demokratie stärken? Retrieved from: https://bildung.bmbwf.gv.at/schulen/termine/veranstaltungen/medien_demokratie.html (deu).

Vuorikari, R., Punie, Y., Carretero Gomez S., Van den Brande, G. (2016). DigComp 2.0: The Digital Competence Framework for Citizens. Update Phase 1: The Conceptual Reference Model. Luxembourg Publication Office of the European Union. EUR 27948 EN. doi:10.2791/115174 Retrieved from: [http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106281/web-digcomp2.1pdf_\(online\).pdf](http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106281/web-digcomp2.1pdf_(online).pdf) (deu).

Стаття надійшла до редакції 05.07.2018

Прийнято до друку 30.08.2018